

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Jana Passera a Mgr. Davida Hipšra, v právní věci žalobce: **Mgr. F. K., Ph.D.**, zastoupen Mgr. Radkou Dohnalovou, advokátkou se sídlem Převrátická 330, Tábor, proti žalovanému: **Ministerstvo financí**, se sídlem Letenská 15, Praha 1, zastoupen JUDr. Alanem Korbelem, advokátem se sídlem náměstí 14. října 3, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 6. 2008, čj. 9 Ca 4/2007 - 43,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 6. 2008, čj. 9 Ca 4/2007 - 43, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze (dále také „městský soud“) napadeným rozsudkem ze dne 18. 6. 2008, čj. 9 Ca 4/2007 - 43, zamítl žalobu Mgr. F. K., Ph.D. proti rozhodnutí ministra financí ze dne 30. 10. 2006, čj. 10/99 897/2006-RK, kterým byl zamítnut rozklad žalobce proti rozhodnutí Ministerstva financí ze dne 29. 9. 2006, čj. 22/92219/2006/3341IK-255, a současně potvrzeno toto rozhodnutí o částečném odmítnutí informací, resp. neposkytnutí rozsudků soudů ve věcech žalob proti nabyvatelům majetku úplatně převedeného Fondem dětí a mládeže v „likvidaci“ podle zákona č. 364/2000 Sb., jež nenabývaly právní moci. Městský soud při svém rozhodování vyšel z toho, že žalované Ministerstvo financí dopisem ze dne 29. 9. 2006 zaslalo žalobci pouze dva pravomocné rozsudky a ve zbytku pak rozhodnutím část žádosti odmítlo (pokud jde o nepravomocné rozsudky). Dovodil, že ustanovení § 11 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění v rozhodné době (dále jen „informační zákon“) brání povinným subjektům v poskytování jakýchkoliv informací o rozhodovací činnosti soudů s jedinou výjimkou, kterou je poskytnutí informací v podobě pravomocných rozsudků. Žalovaný tedy postupoval v souladu se zákonem, pokud žalobci odepřel poskytnout nepravomocné

rozsudky soudů. Odmítl také argumenty ohledně veřejnosti vyhlášení rozsudků, neboť právo na informace a ústavní požadavek veřejného vyhlášení rozsudku představují dva zcela odlišné právní instituty, které nelze zaměňovat. Existuje totiž i převažující veřejný zájem na ochraně rozhodovací činnosti soudů a zájem účastníků řízení na tom, aby třetím osobám nebyly zpřístupněny údaje týkající se neskončeného soudního řízení.

Proti tomuto rozsudku městského soudu podal žalobce jako stěžovatel (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost, která se opírá o ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatel především namítl, že městský soud nedostatečně rozlišil, které informace ochraňuje před jejich poskytnutím ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona. Městský soud klade zcela nesprávně na jednu roveň pojmy „rozhodovací činnost soudů“ a „obsah již vydaného rozhodnutí ve věci“, ačkoliv se ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona vůbec nevztahuje na obsah již vynesných rozhodnutí. Již před novelou kladl zákonodárce důraz na rozhodování, tj. na činnost soudu, která vede k rozhodnutí, nikoliv na výsledek této činnosti. Citované ustanovení informačního zákona chrání v průběhu řízení shromažďované informace, důkazy, koncepty rozhodnutí, poznámky, názory, zamýšlené postupy soudu atd. Smyslem takto pojímané výluky je jednak garance nestrannosti a nezávislosti soudu, který má vynést rozhodnutí, jednak oproštění soudce od žádostí, které by mohly obcházet či předcházet vynesení rozsudku, resp. procedurální postup směřující k rozhodnutí. Po vynesení rozsudku však činnost soudu končí a cíl výluky je naplněn, resp. není již ohrožen a není proto, co chránit. Výluka se tedy nevztahuje na obsah rozhodnutí soudu, který je naopak, až na výjimky, bytostně veřejný, ale pouze na rozhodovací činnost, tj. proces, jež k rozhodnutí vede. Tento výklad omezení základního práva na informace je nepochybně užší, než výklad zastávaný napadeným rozhodnutím, podle něhož se výluka vztahuje i na obsah rozhodnutí soudu. Oprávněnost uvedeného zužujícího výkladu podporuje skutečnost, že jde o interpretaci výjimky z práva, kterou je nutno posuzovat restriktivně. Novela informačního zákona připojila jednoznačnou povinnost zpřístupňovat pravomocné rozsudky. Výsledek této legislativní úpravy není příliš šťastný, neboť výklad a contrario zdánlivě brání poskytování informací o celé škále jiných typů rozhodnutí např. od nepravomocných rozsudků po pravomocné usnesení, rozkazy, apod. Tato formulační nepřesnost však nemůže nic změnit na tom, jak na problematiku publicity soudních rozhodnutí nahlíží právo ústavní. Veřejnost soudních jednání a veřejné vyhlášení rozsudků je ústavním principem, jež nachází odraz v ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Podle tohoto ustanovení má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, přičemž veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem. Zatímco z veřejnosti soudního jednání Ústava (potažmo i Evropská úmluva o lidských právech) z pochopitelných důvodů připouští výjimky, v případě veřejného vyhlášení rozsudku jsou oba dokumenty kategorické a žádnou výjimku nepřipouští. O tom, že oba principy jsou „nárožními kvádry“ demokratického právního státu svědčí mnohé nálezy Ústavního soudu uplatňující doktrínu zákazu nepředvídatelných, resp. překvapivých soudních rozhodnutí a principy předvídatelnosti práva a důvěry v něj. Na základě uvedených ústavněprávních východisek je pak zcela absurdní, aby orgán veřejné moci utajoval před veřejností obsahové výsledky činnosti soudu ve sporech, kterých se tento orgán účastnil a které byly veřejně vyhlášeny. Ústavní požadavek veřejného vyhlášení rozsudku nelze chápat jen jako faktické vyhlášení

tohoto rozhodnutí v soudní síni, které však mohou zaznamenat jen fyzicky přítomné osoby (toto rozhodnutí se pak v písemném vyhotovení zakládá do spisu a je možné se s ním seznámit jen v režimu nahlížení podle příslušných procesních řádů). Takovou interpretaci zaujímají právě orgány státní správy soudů. Tato forma je sice nepochybně původní a základní, nicméně v éře dynamicky se rozvíjejících informačních technologií mírně řečeno zpátečnická. Veřejný přístup k rozsudkům má nepochybně význam i z hlediska práva na rovné zacházení a na zákaz libovůle. Vyplývá z něj, že strany řízení musí mít stejné možnosti navrhnout a hodnotit důkazy. Kromě toho musí mít stejné možnosti přesvědčovat soud a předkládat mu argumenty na podporu svých stanovisek. To nutně znamená, že musí mít i stejnou možnost přístupu ke zdrojům právní argumentace. Všechna rozhodnutí totiž nejsou obsahem zvláštních sbírek, v nichž by byly publikovány. V tom případě se pak minimálně jedna ze stran nemůže bránit a vyjádřit se k nepublikovanému judikátu na který soud odkazuje. Nelze proto souhlasit s právním názorem vysloveným v napadeném rozhodnutí, podle něhož každý nepravomocný rozsudek je informací, kterou nelze poskytnout, neboť tím by byla zpřístupněna informace o rozhodovací činnosti soudu. Právo na přístup k informacím nelze omezit odkazem na ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona ani tehdy, pokud se požadované informace netýkají rozhodovací činnosti soudu, nýbrž již hotových výsledků této činnosti v podobě obsahu založených písemných vyhotovení rozhodnutí. Stěžovatel z uvedených důvodů proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil kasační stížností napadený rozsudek městského soudu, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalované Ministerstvo financí v písemném vyjádření ke kasační stížnosti uvedlo, že napadený rozsudek městského soudu je zcela správný a odpovídá stavu věci a zákonu. Stěžovateli nebyly poskytnuty v souladu s ustanovením § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona kopie nepravomocných rozsudků. Nepravomocné rozsudky soudu totiž mohou být v probíhajícím řízení ještě změněny a nemohou být proto významným pramenem interpretace práva a zdrojem právní argumentace. Nelze ztotožňovat pojem veřejnosti jednání a veřejnosti vyhlašování rozsudku se zveřejňováním rozsudku, jak to činí stěžovatel, protože se jedná o dva zcela odlišné instituty. Právo stěžovatele na informace je také omezeno právem účastníků řízení, aby nebyly dalším osobám zpřístupněny údaje, týkající se dosud neskončeného soudního řízení. Se zřetelem k tomu Ministerstvo financí navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 29. 4. 2009, čj. 8 As 50/2008 - 75, zamítl kasační stížnost stěžovatele proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 6. 2008, čj. 9 Ca 4/2007 - 43, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Kasační soud při svém rozhodování dovodil, že pokud jde o rozsudky nepravomocné, do rozhodovací činnosti soudů je třeba pojmout i tyto rozsudky (jsou-li pravomocné rozsudky rozhodovací činností soudů, není jediný důvod, aby pod tuto činnost nebyly zahrnuty i rozsudky nepravomocné). Ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona jednoznačně brání povinným subjektům v poskytování jakýchkoliv informací o rozhodovací činnosti soudů (s výjimkou poskytnutí informací v podobě pravomocných rozsudků). Tím spíše pak toto ustanovení zákona brání poskytování informací o rozhodovací činnosti soudů v podobě rozsudků, které dosud právní moci nenabývaly. Kasační soud dále uvedl, že mu nepřisluší vynášet zásadní soudy o tom, zda úprava ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona, ve znění účinném od 23. 3. 2006, je „šťastná či nikoliv“, konstatoval však, že není v

rozporu s právem na informace, garantovaným ústavním pořádkem, zejména s čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod. Omezení práva na informace o rozhodovací činnosti soudů přitom není v principu založeno na odmítnutí přístupu veřejnosti k jakýmkoliv informacím o rozhodovací činnosti soudů (srov. poskytnutí informace v podobě pravomocných rozsudků). Toto omezení je však limitováno požadavkem nezasahovat v průběhu procesu - v zájmu objektivit a nestrannosti posouzení každé věci - do vlastní rozhodovací činnosti soudu (včetně rozhodovací činnosti ve formě nepravomocných rozsudků); dále je též limitováno i nezbytnými opatřeními v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojů a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci (čl. 10 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Výkon svobody projevu a práva na informace může být tedy omezen zákonem mj. i v zájmu zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Proti tomuto rozsudku Nejvyššího správního soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž především vytýká kasačnímu soudu, že vykládá ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona příliš restriktivně a že takový výklad není ústavně konformní s ustanovením článku 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Není zde žádný důvod k odepření informace spočívající v poskytnutí nepravomocných rozsudků ve věci žalob České republiky - Ministerstva financí proti nabyvatelům majetku zaniklého Fondu dětí a mládeže v „likvidaci“. Je tomu tak proto, že se nejedná o opatření v demokratické společnosti nezbytná, jak to vyžaduje Listina základních práv a svobod. Výkladem ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona sice lze a contrario dospět k závěru, že není možno poskytovat nepravomocná rozhodnutí soudů, ale není k tomu žádný rozumný důvod. Nepravomocná rozhodnutí soudů jsou významnou informací a jejich neposkytnutí může dojít k porušení práva na informace. Pokud se rozsudek bez výjimky vždy vyhláší veřejně, pak jsou údaje týkající se nepravomocného rozsudku de facto již i zveřejněny. Stěžovatel proto navrhl, aby Ústavní soud zrušil napadený rozsudek Nejvyššího správního soudu a dnem vyhlášení nálezu zrušil i slovo „pravomocných“ v ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona.

Stěžovatel v ústavní stížnosti nejprve tvrdil, že ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona je ústavně konformně vyložitelné (z hlediska čl. 17 Listiny základních práv a svobod). Posléze však namítal, že citované ustanovení je protiústavní a navrhl je ve výrazu „pravomocných“ zrušit. I. senát Ústavního soudu usnesením ze dne 4. 1. 2010 sp. zn. I. ÚS 1885/09 řízení o této ústavní stížnosti podle ustanovení § 78 odst. 1 zákona o Ústavním soudu přerušil a návrh na zrušení části ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona postoupil plénu Ústavního soudu k rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy. Ústavní soud nálezem ze dne 30. 3. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 2/10 pak rozhodl tak, že se ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona zrušuje ve slovu „pravomocných“ ke dni vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů. Citovaný nálezn též - v reakci na opačný názor stěžovatele - vysvětlil, proč není možný ústavně konformní výklad napadeného ustanovení, a proč je tedy nutné napadené ustanovení zrušit.

Ústavní soud posléze nálezem ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 1885/09, zrušil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 8 As 50/2008.

Ústavní soud – ve věci samé - předeslal, že zrušení napadeného rozsudku Nejvyššího správního soudu neznamená bez dalšího povinnost poskytnout nepravomocný (pokud ještě bude nepravomocný) rozsudek stěžovateli, a tedy i automatickou nutnost vydání vyhovujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu ve znovu-otevřeném řízení o kasační stížnosti stěžovatele. Ústavní soud v citovaném nálezu jinak uznal obecnou existenci legitimního cíle na omezení poskytnutí nepravomocného rozsudku v podobě veřejného zájmu na nezávislosti a nestrannosti soudní moci; poukázal toliko na nutnost zkoumat v každé jednotlivé věci (podle okolností konkrétního případu) naplnění podmínky nezbytnosti omezení základního práva jednotlivce na poskytnutí rozsudku nepravomocného ve jménu legitimního cíle (srov. např. bod 30, 40 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10).

Z rozhodovacích důvodů nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 totiž plyne, že Ústavní soud nezrušil napadené ustanovení proto, že zabraňovalo poskytnout všechny nepravomocné rozsudky žadateli, nýbrž proto, že paušálně (*a priori*, tj. ve všech případech) zakazovalo poskytnutí rozsudku nepravomocného. Ústavní soud zhodnotil jako protiústavní pouze normu paušálně nepřipouštějící poskytnutí nepravomocného rozsudku. V citovaném nálezu dal opakovaně najevo, že nikoli každé odmítnutí poskytnout nepravomocný rozsudek bude nutně protiústavní. Kupříkladu v bodu 33. citovaného nálezu Ústavní soud konstatoval, že „Klíčová je teze, že nelze (přirozeně) *a priori* vyloučit, že v konkrétním případě bude ochrana základního práva převažovat nad citovanými hodnotami, tj. že nebude dána existence „naléhavé společenské potřeby“ na omezení základního práva (dále též jako „tato teze“). Právě proto je nutné zkoumat v každém konkrétním případě (podle okolností konkrétní věci) splnění podmínky nezbytnosti omezení základního práva a svobody jednotlivce v demokratické společnosti.“ Totéž – pro jistotu (aby eliminoval nepochopení rozhodovacích důvodů nálezu) - zopakoval v bodě 40.: „Ústavní soud tedy zdůrazňuje, že bude nutné zkoumat v každé jednotlivé věci (podle okolností konkrétního případu) naplnění podmínky nezbytnosti omezení základního práva jednotlivce na informace, tedy zde i omezením práva na poskytnutí rozsudku nepravomocného.“ Z citovaných částí nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 tedy jednoznačně plyne, že nelze *a priori* vyloučit, že nepravomocný rozsudek nebude žadateli poskytnut, tedy že orgán (na který se obrátí jednotlivec s žádostí o poskytnutí nepravomocného rozsudku) bude muset zkoumat v každé jednotlivé věci (podle okolností konkrétního případu) naplnění podmínky nezbytnosti omezení základního práva jednotlivce na poskytnutí rozsudku nepravomocného. Pokud dospěje k závěru o nezbytnosti omezení základního práva jednotlivce na poskytnutí nepravomocného rozsudku, bude povinen tento závěr řádně odůvodnit, a nebude povinen nepravomocný rozsudek žadateli poskytnout.

Ústavní soud uvedené zdůraznil nejen pro účely rozhodování o případě stěžovatele po tomto kasačním nálezu, ale i *pro futuro* obecně, neboť nejen některá média, ale i (minimálně) část odborné veřejnosti (srov. např. <http://www.ct24.cz/domaci/86058-zatajovani-nepravomocnych-rozsudku-ze-strany-soudu-je-konec/>; <http://www.novinky.cz/domaci/196233-lide-maji-pravo-znat-i-nepravomocne-rozsudky-rozhodl-ustavni-soud.html>; Uhl, P.: Trnitá cesta rozšiřování svobody slova, Právo, 9. 4. 2010) nebyla s to adekvátně reflektovat rozhodovací důvody nálezu; patrně totiž vychází – a to mylně – z toho, že důsledkem nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 je absolutní

povinnost poskytnout žadateli nepravomocné rozsudky vždy (tedy poskytnout každý nepravomocný rozsudek, o nějž žadatel požádá). Stejně tak (minimálně) část odborné veřejnosti mylně přisuzuje nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 názor, že odepření poskytnout nepravomocný rozsudek nemůže být odůvodněno veřejným zájmem na nezávislosti a nestrannosti soudní moci (srov. např. shora citovaný příspěvek D. Kosaře; Korbel, F.: Ústavní soud zrušil část zákona o svobodném přístupu k informacím, <http://jinepravo.blogspot.com/2010/04/frantisek-korbel-ustavni-soud-zrusil.html>; <http://www.otevrete.cz/novinky/ustavni-soud-verejnost-ma-pravo-i-na-nepravomocne-rozsudky-225.html>).

Ústavní soud dále konstatoval, že na závěru vysloveném v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 (o existenci legitimního cíle na omezení poskytnutí nepravomocného rozsudku v podobě veřejného zájmu na nezávislosti a nestrannosti soudní moci) přirozeně nic nemění možnost, že až veřejná diskuse může zasáhnout do nezávislosti či nestrannosti soudní moci (nikoli již samotné poskytnutí nepravomocného rozsudku). Poskytnutí nepravomocného rozsudku totiž může být prostředkem (podkladem) k pozdější veřejné diskusi zasahující do nezávislosti či nestrannosti soudní moci. V případech veřejné diskuse zasahující do nezávislosti či nestrannosti soudní moci (kterou přitom nelze *a priori* vyloučit) by předchozí neposkytnutí nepravomocného rozsudku mohlo zásah do nezávislosti či nestrannosti soudní moci eliminovat či zmírnit. Čili, neposkytnutí nepravomocného rozsudku zásadně umožňuje – v tomto směru – snížit riziko zásahu do nezávislosti či nestrannosti soudní moci. Z toho plyne, že odepření poskytnout nepravomocný rozsudek může být prostředkem k dosažení legitimního cíle (zábrana či minimalizace zásahu do nezávislosti či nestrannosti soudní moci), tedy takový zásah do základního práva jednotlivce na informace může být nazírán jako sloužící k ochraně nezávislosti a nestrannosti soudní moci.

Ústavní soud ale dodal, že tato úvaha nemůže sloužit jako argument zásadně posilující neposkytování nepravomocných rozsudků. Vždy bude záležet na okolnostech konkrétního případu, což musí posoudit soudy obecné (viz níže).

Ostatně, názor o existenci legitimního cíle na omezení poskytnutí nepravomocného rozsudku v podobě veřejného zájmu na nezávislosti a nestrannosti soudní moci lze dovodit i z judikatury Evropského soudu (její přiměřené aplikace). V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 citoval Ústavní soud rozsudek ve věci Campos Daâmaso proti Portugalsku (ze dne 24. 4. 2008, č. stížnosti 17107/05), v němž Evropský soud pro lidská práva uznal, že omezení zveřejnění textu (reprodukce) obžaloby před jejím oficiálním přednesením je legitimním cílem v podobě „zachovávání autority a nestrannosti soudní moci“ (např. bod 27. rozsudku „*Cílem zásahu byl nepochybně i řádný výkon soudnictví tak, aby se zabránilo jakémukoli vnějšímu působení na jeho průběh.*“). Přitom v principu obdobně – jako u poskytnutí nepravomocného rozsudku samo o sobě – by se rovněž mohlo tvrdit, že pouhé zveřejnění textu obžaloby (její reprodukce) nemůže zasáhnout do nezávislosti či nestrannosti soudní moci, nýbrž až veřejná diskuse na podkladě zveřejnění textu obžaloby (její reprodukce).

Citovaný rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, akceptující existenci legitimního cíle zásahu do lidské svobody, však – právě pohledem okolností konkrétního

případu (kterýžto požadavek zdůraznil Ústavní soud i v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10) - neshledal naplněnou podmínku nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti. Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 konstatoval (v bodě 36.), že názory uvedené v citovaném rozsudku Evropského soudu pro lidská práva lze aplikovat i na souzenou věc, neboť jde toliko o postoupení nepravomocného rozsudku žadateli o prostou informaci (*a contrario* jeho zveřejnění v novinách, čehož se týkal citovaný rozsudek ve věci Campos Daâmaso proti Portugalsku). Na aplikovatelnosti některých názorů vyslovených v rozsudku ve věci Campos Daâmaso proti Portugalsku (které Ústavní soud citoval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10), tedy názorů obecnějšího a metodologického charakteru, přirozeně nic nemění okolnost, že uvedený rozsudek nepojednával přímo o povinnosti státu poskytovat nepravomocné rozsudky třetím osobám v neskončeném soudním řízení. Jako na použitelné nález poukázal především na názory v citovaném rozsudku, že nelze mít *a priori* za to, že záležitosti projednávané soudy nemohou být předmětem dřívějších či současně probíhajících debat jinde (srov. bod 36. a 41 citovaného nálezu); na nutnost zkoumat v každém konkrétním případě (podle okolností dané věci) splnění podmínky nezbytnosti omezení základního práva a svobody jednotlivce v demokratické společnosti upozorňuje nález pléna Ústavního soudu i v bodu 36. ve spojení s bodem 33.

Ústavní soud zdůraznil, že pokud bude příslušný orgán veřejné moci zamýšlet odeprít poskytnutí nepravomocného rozsudku právě ve jménu ochrany nezávislosti či nestrannosti soudní moci, bude muset předtím pečlivě analyzovat okolnosti konkrétního případu a zvažovat, zda je takový zásah do základního práva v demokratické společnosti absolutně nezbytný. Tedy, musí pečlivě vyargumentovat existenci tak vysokého stupně rizika zásahu případné diskuse - na podkladě poskytnutého nepravomocného rozsudku - do nezávislosti či nestrannosti soudní moci, který neposkytnutí nepravomocného rozsudku spravedlivě opodstatní. Přitom bude muset reflektovat úvahy vyslovené v bodu 42 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10, že „*veřejná diskuse o věci řešené soudem bez dalšího (t. j. automaticky) nemusí zasahovat do nezávislosti či nestrannosti soudní moci. Platí presumpce, že soudce (např. rozhodující v odvolací instanci o dosud nepravomocně skončené věci) oplývá dostatečnými osobnostními kvalitami (jinak by nebyl soudcem jmenován), garantujícími jeho schopnost rozhodnout věc nezávisle a nestranně, tedy i nezávisle na event. názoru vysloveném ve veřejném prostoru.*“ Platí i úvaha uvedená v bodě 45. citovaného nálezu: „*případná veřejná diskuse (zejména odborná), nikoli bezdůvodně kritizující nepravomocné rozsudky, může jistě svou argumentační fundovaností přispět ke spravedlivému výsledku v pokračujícím soudním řízení. V tom lze stěží rozumně vidět zásah do nezávislosti a nestrannosti soudní moci.*“. Příslušný orgán veřejné moci bude rovněž muset uvážit odkaz nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 (v bodě 42 *in fine*) na rozsudek ve věci Campos Daâmaso proti Portugalsku, deklarující, že fakt rozhodování kariérním soudcem snižuje riziko zásahu do nezávislosti a nestrannosti soudní moci, a že vláda neupřesnila, jak by uveřejnění sporného článku bývalo mohlo narušit nepravomocně skončené řízení. Rovněž je třeba vzít v úvahu, že zde nelze *a priori* presumovat „vinu“, tj. předpokládat, že po poskytnutí předmětného údaje bude svoboda projevu zneužita - v rámci veřejné diskuse - zásahem do nezávislosti či nestrannosti soudní moci. Platí naopak presumpce „nevinu“, a to analogicky jako v mnoha jiných sférách, ať již jde o presumpci nevinu v trestním řízení, presumpci ústavně souladného postupu zákonodárce či o morální presumpci dobrých úmyslů počínání jednotlivce ve společenských vztazích (v této souvislosti lze poukázat i na nezbytný respekt veřejné moci k svobodné sféře jednotlivce). Příslušný orgán veřejné moci tedy bude muset přihlížet i k

případně již probíhající veřejné diskusi, tedy zda ta sama již nese určité prvky zvýšeného rizika, že by v případě poskytnutí nepravomocného rozsudku mohla zasáhnout do nezávislosti či nestrannosti soudní moci. Rovněž bude muset být reflektována intenzita naplnění zájmu na poskytnutí pravomocného rozsudku. Tento zájem nemusí být dán pouze při rozhodování věci veřejnoprávní, ale i soukromoprávní; jak bylo konstatováno již nálezem sp. zn. Pl. ÚS 2/10 (v bodě 52.), „*Smyslem a účelem práva na informace je totiž veřejná kontrola výkonu státní (tedy i soudní) moci; ta je z logiky věci realizována – a tím i způsobilá podléhat legitimní kontrole – nejen v rozhodování o veřejnoprávních věcech, ale i v rozhodování ve sporech soukromoprávních (i v tomto posledně uvedeném případě jde o autoritativní rozhodování o právech povinnostech osob, které může být kupř. zneužito aj.). Z hlediska teleologie čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy může rozdíl mezi rozhodováním soukromoprávních sporů a veřejnoprávních věcí spočívat toliko v míře (nikoli v principu) zájmu veřejnosti, neboť ta může být často vyšší v případě projednávání věci veřejného zájmu...*“

Ústavní soud z uvedených argumentů – a nejen z nich – uzavírá, že odepření poskytnout nepravomocný rozsudek se zřetelem na ochranu nezávislosti a nestrannosti soudní moci bude moci být spíše výjimkou, než pravidlem. Existenci takové výjimky bude zapotřebí – jak již bylo uvedeno – přesvědčivě odůvodnit; jednotlivci pak je zajištěna ochrana ve správním, případně v ústavním soudnictví.

Ústavní soud konstatuje, že Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost stěžovatele z důvodu aplikace protiústavního ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona ve znění účinném od 23. 3. 2006 v tom znění, že „Povinné subjekty dále neposkytnou informace o rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou pravomocných rozsudků (zrušeného nálezem sp. zn. Pl. ÚS 2/10 ve slovu „pravomocných“), kasační soud tedy *a priori* (paušálně) vyloučil možnost poskytnout stěžovateli nepravomocný rozsudek. Tímto rozhodnutím pak Nejvyšší správní soud porušil základní právo stěžovatele garantované čl. 17 Listiny základních práv a svobod a čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Proto Ústavní soud podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu nálezem ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 1885/09, zrušil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2009, čj. 8 As 50/2008 - 75.

Ústavní soud vyslovil i v citovaném nálezu ze dne 5. 5. 2010 názor, že napadené ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) informačního zákona, ve znění od 23. 3. 2006, nebylo zrušeno proto, že zabraňovalo poskytnout všechny nepravomocné rozsudky žadateli, nýbrž proto, že paušálně (*a priori*, tj. ve všech případech) zakazovalo poskytnutí rozsudku nepravomocného (protiústavní je pouze norma paušálně nepřipouštějící poskytnutí nepravomocného rozsudku). V tomto nálezu dal opakovaně najevo, že nikoli každé odmítnutí poskytnout nepravomocný rozsudek bude nutně protiústavní. Z citovaných částí nálezu sp. zn. Pl. ÚS 2/10 jednoznačně plyne, že nelze *a priori* vyloučit, že nepravomocný rozsudek nebude žadateli poskytnut, tedy že orgán (na který se obrátí jednotlivec s žádostí o poskytnutí nepravomocného rozsudku) bude muset zkoumat v každé jednotlivé věci (podle okolností konkrétního případu) naplnění podmínky nezbytnosti omezení základního práva jednotlivce na poskytnutí rozsudku nepravomocného. Pokud tedy bude příslušný orgán veřejné moci zamýšlet odepřít poskytnutí nepravomocného rozsudku právě ve jménu ochrany nezávislosti či nestrannosti soudní moci, bude muset předtím pečlivě analyzovat okolnosti konkrétního případu a

zvažovat, zda je takový zásah do základního práva v demokratické společnosti absolutně nezbytný. Jinak řečeno, dospěje-li k závěru o nezbytnosti omezení základního práva jednotlivce na poskytnutí nepravomocného rozsudku, bude povinen tento závěr řádně odůvodnit, a nebude povinen nepravomocný rozsudek žadateli poskytnout.

Podle čl. 17 odst. 1 až 5 Listiny základních práv a svobod právo na informace je zaručeno a každý má právo svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu; cenzura je nepřipustná. Právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon. Jde tak o jeden z případů výhrady zákona ve smyslu čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož mohou být meze základních práv a svobod upraveny pouze zákonem a navíc jen za podmínek stanovených samotnou Listinou základních práv a svobod (omezení tohoto práva proto nemůže být provedeno podzákonným právním předpisem). Jako výkladové pravidlo pro zákonem stanovená omezení základních práv a svobod platí podle čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu a že taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena. Informační zákon v ustanovení § 11 odst. 4 stanoví, právě ve vztahu k vymezení oblastí pod písm. a) až e), že ustanovení zvláštních zákonů o poskytování informací v uvedených oblastech nejsou dotčena (s odkazem např. na ustanovení § 8a trestního řádu). Je tedy nutno lišit právo na informace, kde není třeba prokazovat jakýkoliv právní zájem, jako jedno ze základních lidských práv, které je odrazem principu veřejné kontroly fungování státu v demokratické společnosti (a omezení zákonem nastavená pro výkon tohoto práva), a právo nahlížet do spisu, jako jedno ze základních procesních práv účastníka konkrétního řízení, jehož účelem je např. garantovat v trestním řízení právo na obhajobu a zajistit rovnost zbraní v konkrétním procesu, které v odůvodněných případech může být přiznáno individuálně i jiným osobám, jež prokáží právní zájem nebo vážný důvod. Ani jedno z těchto práv není neomezené, při výkladu omezení je nutno vycházet i ze vzájemné souvislosti obou úprav a z podstaty a smyslu jejich zakotvení (k tomu srov. např. nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 28/04).

Nejvyšší správní soud po zrušení ústavní stížnosti napadeného rozsudku ze dne 29. 4. 2009, čj. 8 As 50/2008 - 75, nálezem Ústavního soudu ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 1885/09, při svém rozhodování vychází z ustanovení čl. 89 odst. 2 Ústavy, protože vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány i osoby, a to zvláště v této věci, kde nález navazuje na rozsudek kasačního soudu, který zrušuje. Nejvyšší správní soud proto respektuje všechny právní závěry a názory Ústavního soudu vyslovené v citovaném nálezu a v tomto rozsudku.

Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů zrušuje rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 6. 2008, čj. 9 Ca 4/2007 - 43, a věc vrací tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1, první věta s. ř. s.), byť nález Ústavního soudu ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 1885/09, výslovně konstatuje, že nepředjímá závěr Nejvyššího správního soudu, zda stěžovatelem požadovaný(é) rozsudek(ky) musí být poskytnuty. Je tomu tak proto, že ani

městský soud ve svém rozsudku nepoměřoval v kolizi stojící ústavní hodnoty a pouze vyloučil paušálně poskytnutí nepravomocných rozsudků. Otázka poměřování v rozporu stojících hodnot tedy v dosavadním řízení zatím vůbec nebyla posuzována, a městský soud by byl vynechán z rozhodování této otázky. Účastníci řízení by tak byli nutně zkráceni na svém právu uplatnit proti právnímu názoru městského soudu mimořádný opravný prostředek. Nebylo možno přejít ani to, že v mezidobí již požadované rozsudky (nebo alespoň některé z nich) nabyly právní moci, čímž by ovšem celá ústavní stížností přdestřená otázka – buď odpadla nebo by byla zredukována. Proto i z tohoto důvodu považoval Nejvyšší správní soud za zákonné, aby se i touto otázkou nejprve zabýval městský soud, a účastníci tak mohli v případě nesouhlasu s řešením uvedené otázky uplatnit mimořádný opravný prostředek proti rozhodnutí správního soudu.

V dalším řízení proto bude na městském soudu, aby nejprve zjistil právní moc požadovaných rozsudků a podle výsledku pak postupoval dle právního názoru vysloveného Ústavním soudem, potažmo Nejvyšším správním soudem, který je obsahem nálezu Ústavního soudu ze dne 5. 5. 2010, sp. zn. I. ÚS 1885/09, resp. tohoto rozsudku.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud ve svém novém rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 17. února 2011

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu

